

СТРУКА ПОДРЖАВА ИДЕЈУ МИНИСТРА ГРАЂЕВИНЕ ВЕЛИМИРА ИЛИЋА О ИЗГРАДЊИ ТРАДИЦИОНАЛНИХ КУЋА ПОВРАТАК ПОД СРПСКИ КРОВ

Некад се градило по мери човека. *Метал, стакло и алуминијум немају душу*

Т. Спалевнић

Кућа на четири воде. Квадрат у основи, поделен на два дела. Овде је спаваћа и славска соба. И трем. То су основни елементи традиционалне српске куће. А свако поднебље има свој „стил“ - моравски, шумадијски, косовски, сремски, градски, планински... Златиборска кућа је за многе најлепша на свету, али је на овој планини реткост. Заправо, данас у Србији више од 90 одсто објеката нема никакве везе са нашом градитељском традицијом.

ДВЕ ВАРИЈАНТЕ

МОГУ да се ураде, по поднебљима, идејна решења за по неколико типова кућа од 40 до 200 квадрата. Друга варијанта је да се за одређена поднебља дају задаци архитектама. Најбоља је комбинациона варијанта, ако се некоме не допада типова кућа, тај нека ангажује архитекту.

шћом. Изгубили смо се после Другог светског рата. Знао је неписмени српски сељак да изабере локацију. Градио је по мери човека. Материјале је налазио у околици и тако здања уклапао у природну целину. Не постоји ниједна потреба савременог

ВЛАСНИЦИ

човека која се да интегрисати у куће поднебља. „Не враћам се традицији, од ње полазим“ рече су професора Божидара Петровића, архитекте. А њихово претапа-

КРАЉЕВО

изградно пар објеката у српском стилу. Као ресурси министар покренуо сам ову иницијативу. Већ смо формирали одбор који ће за двадесетак дана да изабере са првим решењима. У том одбору су академици, архитекти, инжењери, историчари уметности... Расписале смо јавни позив локалним самоуправама. Предност ће имати они које понуде бесплатне локације. Врњачка Бања се већ јавила. Пројекти ће се грађане и локалне самоуправе бити бесплатни. Градња такве куће могућа је до максимум 400 евра по квадрату. Објекти ће се издати искључиво од домаћих материјала, камен, дрво, шпала и обавезно ће бити покривене црепом.

Министар каже да би и програм социјалне градње могао да се ради по овом моделу.

Желим да српском лому вратимо топлину, лепоту, јер метал, стакло, алуминијум немају душу - каже Илић. - Постоји интерес споља да се пројекат изградње српских кућа кредитира у овој години са око десет милиона евра. Идеју министра Илића подржава академик архитекта

Брана Митровић. Он сматра да би Министарство у помоћ требало да позове и Удружење архитеката.

Удружење је пре 15 година направило конкурс за транспоноване традиционалне куће - каже Митровић. Министарству је потребна комуникација са Удружењем архитеката. Мислим да је то део легалног понашања, које није уобичајено у нашој средини, да се континуитет изградње. Превисше је акција било,

укључени у тај пројекат, али не у смислу да од тога направим свој бизнис, већ да свако у свом домену допринесе унапређењу средине.

Према речима Горана Родина из Удружења за грађевинарство Привредне коморе Србије, за изградњу таквих кућа ангажују се претежно мали предузимачи, фирме које нису оптерећене великим фиксним трошковима. Цена градње, по Родиевом мишљењу, износи око 330 евра по квадрату. Го-

ЉИМ

добро замисљених, које су се завршавале на нивоу мандатног актуелног министра или странке на власти. Министарство мора да води рачуна да професионални буљу

ИНСПИРАЦИЈА

СРПСКЕ куће инспирација су и многих уметника. Међу њима и фотографа Станка Костића. Он фотографирао бележи руралну Србију, људе, обичаје, али и дела народних неимара. Њихове куће, каже Костић за „Новости“, делују као природна појава, као део амбијенталне целине.

Откривам куће, тражим добру стајну тачку, чекам адекватно светло и уз одговарајући објект трудим се да што верније прикажем пропорције тих здања, које су складне. Архитекта, који је учио занат од народних неимара свакако је Божидар Петровић, чије је сам куће фотографисао.

Костић је излагао на више од 40 колективних и 11 самосталних изложби у земљи и иностранству.

ке“ реч је о шифри од 600 до 800 евра по квадратном метру.

Од Динаре до Цариграда једна је кућа - истиче инжењер Славољуб Закић, члан Удружења „Српске куће“. Због поднебља само им се мењају углови, неки елементи и материјали. Инцидентна Веље Илића је пријатно изненађење. Велики је отпор према ономе што је традиционално српско. У Београду, где се креира политика, постоји антисрпски лоби, који није јак само у архитектури, када су нам серверане типске куће које су упропастиле Србију, већ и у моди, медијима... Како је причао професор Петровић, ми немамо насеља већ стоваришта кућа. Уста су нам пуна Европе, а управо свака земља на западу чува своју традиционалну кућу. Није нама Европа рекла да изамо алпске куће у Србији, није „сплитском везу“ место у Шумадлији, нити је Србија Египат или Либија па да има равне крајеве. ■ **Фото Станка Костић**

Србија се враћа својој кући

Министарство грађевинарства и урбанизма покренуло је акцију којом жели да оживи заборављену грађевинску традицију прилагођену одређеном подручју

Кућа на четири воде. Квадрат у основи, подељен на два дела. Огњиште, спаваћа соба, славска соба и обавезан трем. То су основни елементи традиционалне српске куће, мада свако поднебље има свој стил – моравски, шумадијски, златиборски, косовски, сремски, банатски. Златиборска кућа је за многе најлепша, али је и на овој планини реткост. Заправо, у Србији већина објеката нема никакве везе са нашом градитељском традицијом.

Наше куће по Србији својим обликом остављају утисак као да се налазе на некој падини Алпа или усред Медитерана, због равних или изломљених кровова, који се у нашем градитељству обилато користе.

Желећи да оживи заборављену традицију Министарство грађевинарства и урбанизма покренуло је акцију градње српских кућа. Замишљено је да се граде куће поднебља, као што се свуда у Европи ради, каже Славољуб Закић, члан радне групе Министарства. Јер, српски сељак је некада градио по мери човека.

– Материјале је налазио у окружењу и тако здања уклапао у природну целину. Не постоји ниједна потреба савременог човека која се не да интегрисати у куће поднебља – објашњава Закић.

– Наша идеја је да радимо на промоцији српског националног идентитета и да се држава на неки начин врати себи. Као што су вера, језик и музика обележје једне нације, то исто важи и за куће – додаје наш саговорник, који је иначе и председник Удружења „Српске куће“.

Он предлаже да куће поднебља буду „мера“ и за државне институције па да поште, болнице или железничке станице носе обележје стила подручја на коме се налазе.

– Та традиција је негована у Моравској долини и тамо дуж пруге имате железничке станице које су бисери српске архитектуре – истиче Закић.

Такође постоји идеја да објекти који се граде на коридорима 10 и 11 буду усклађени са градитељским наслеђем у тој зони. То значи да би, како каже, на Хоргошу требало градити објекте у облику чарде, било да су ресторан, продавница, пумпа...

– Зар не би било логично да наплатна рампа код Бубањ Потока буде стилизована у шумадијском стилу. Требало би прописати да објекти који се налазе поред аутопутева прате традицију. По чему да знате да сте у Србији, ако не по изгледу кућа дуж путева. Када уђете у Словенију имате утисак да сте заиста у Словенији, док код нас тренутно то није случај. Ми морамо да се представимо, као што то други раде. Узмите

– У следећих месец или два треба да се утврде услови и критеријуми и да се направи стратегија. Ништа спектакуларно се неће догодити. Само оно што је праведно да српска кућа добије шансу – објашњава Закић.

Он каже да су градитељску традицију уништиле поједине фирме са својим типским пројектима алпске куће. Насупрот томе, у Банату треба да се гради банатска кућа, са гонком, то

Свако поднебље има свој стил

пример Енглеске. Њихова амбасада у Београду је типична енглеска кућа, што оставља утисак озбиљне државе иза које стоји историја и традиција – каже Закић.

Министар Велимир Илић је препознао потребу да се код нас граде српске куће и упутио позив локалним самоуправама да се укључе у пројекат. Предност ће имати они које понуде бесплатне локације. Израду пројеката ће финансирати Министарство и потпуно ће бити бесплатни за грађане и општине. Такве куће ће се задати искључиво од домаћег материјала, камен, дрво, цигла и обавезно ће бити покривене црепом.

јест широким улазом и специфичним фасадом. На Златибору златиборска, која је била покривена шиндром и има карактеристичан већи угао због обилних падавина. У Шумадији треба да се гради шумадијска кућа која подсећа на моравску, само што моравска има лукове, а шумадијска коснике.

– Оне треба да се разликују онолико колико се разликују Златиборац и Банаћанин. Суштинска разлика је у поднебљу. И наравно архитекте треба да их прилагоде потребама данашњег човека – закључује Закић.

Маријана Авакумовић